

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ترنم اخلاق

نویسنده: زینب محسنی

صفحه آرایی: انجنیر جمشید صمیمی

ناشر: انتشارات عازم

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۶

فهرست

- 5 مقدمه
- 6 تعریف اخلاق
- 10 سرایت اخلاق خوش
- 12 شرایطی که با فراهم کردن آنها خوش اخلاق تر میشویم
- 14 تبسم را فراموش نکنید
- 15 گذشت داشته باشید
- 16 مطالعه داشته باشید
- 17 به دیگران احترام بگذارید
- 18 در جریان صحبت کردن دیگران حرف زدن ممنوع
- 19 شکر گزار باشید

- 20 در روابط دوستانه و انتخاب دوست دقت به خرج دهید
- 26 اخلاق از نظر دین مقدس اسلام
- 31 اخلاق در خانواده
- 34 اخلاق در ازدواج
- 41 ویژه گی های اخلاقی که باید خانم ها به آن ها مزین باشند
- 42 ویژه گی های اخلاقی که مردان باید داشته باشند
- 44 اخلاق با کودکان
- 47 بعضی از سفارش های رسول خدا (ص) در رابطه با کودکان
- 48 تشویق و تنبیه کودک
- 50 به کودکان شخصیت دهید
- 52 اخلاق در همسایه داری
- 58 اخلاق با حیوانات
- 61 و در آخر سخن کوتاه با بانوان عزیز سرزمنیم

مقدمه

هدف از نگارش این کتاب آشنایی بیشتر مردم عزیز کشورمان به خصوص متعلمین و محصلین با اصول اخلاق و احکام دین مقدس اسلام در رابطه با اخلاق اجتماعی و بیان راه های آسان برای داشتن اخلاق بهتر و در نتیجه برقراری روابط اجتماعی قوی تر می باشد. در این کتاب با بیان روایات بزرگان، احادیث و داستان هایی از گلستان سعدی و ... کوشش به عمل آمده تا حدی اصول روابط اجتماعی ذکر شود.

یقیناً اخلاق مبحثی بس گسترده است و شاید در چندین جلد کتاب هم نتوان به طور کامل این موضوع را تکمیل نمود. این کتاب فشرده ای از مطالب مفیدی است که ضروری است تا همه ما با آنها آشنایی داشته باشیم.

تعریف اخلاق

اخلاق جمع خُلق به معنای خصلت های نفسانی انسان شامل فضایل و رذائل اخلاقی است. دین اسلام که مظهر مهربانی و انسانیت است، در روایات زیادی به رعایت اخلاق نیکو سفارش کرده است. نمونه هایی از اخلاق پسندیده داشتن فروتنی، گذشت، مدارا کردن با دیگران و دوری کردن از تکبر، حسد، بخل و حرص می باشد. داشتن اخلاق خوب برای انسان های امروزی که در عصر ارتباطات و تکنولوژی قرار دارند، امری ضروری است. داشتن اخلاق خوب و جوانمردی در بین افراد یک جامعه از جمله عوامل مهم و تأثیر گذار برای پیشرفت هر نوع اجتماع می باشد.

نه تنها در دین اسلام بلکه در تمام جوامع از زمان به وجود آمدن تمدن ها، اخلاق از مسایل محوری اجتماعات انسانی

بوده است.

افلاطون: "باید تا میتوانیم بکوشیم اولین داستان‌هایی که برای کودکان مان گفته میشود تشویق کننده اخلاق نیکو باشد."

دانش و کار که از اصول اساسی برای پیشرفت کشورها می‌باشند، هنگامی برای اجتماع مفید خواهند بود که با فضیلت‌های خوب اخلاقی مزین باشند. (اگر روح و جان بشر خوب نشد، همه وسایل خوب در راه تخریب و بدبختی بشریت بکار برده میشود.)

به عنوان مثال می‌توان به بمب‌های هسته‌ای که توسط پیشرفت‌های علمی به وجود آمده‌اند، اشاره کرد. اگر از بُعد علمی به این مسئله نگاه کنیم، دسترسی به انرژی‌های هسته‌ای امروزه پیشرفت بزرگی برای کشورهایی است که به این علم دست پیدا می‌کنند.

اما گاهی این دستاوردهای بزرگ در جهت نابودی بشریت به کار برده شده است. به طور مثال بمباران‌های هیروشما و ناگاساکی از نگاه تمامی مردم دنیا جنایت‌هایی بزرگ بودند که تا پایان سال ۱۹۴۵ میلادی بر اثر تشعشعات مخرب رادیواکتیو افراد زیادی جان خود را از دست دادند. تا به

امروز هر ساله در روز ۱۰ آگست مراسم بزرگی برای یاد بود بمباران هسته ای در پارک یادمان جنگ شهر ناگاساکی برگزار میگردد.

در نهایت به این نتیجه میرسیم اگر انسان‌هایی که آن زمان بر سر قدرت بودند، قدری اخلاق و حس نوع دوستی میداشتند هرگز مرتکب چنین اعمالی نمی شدند. دسترسی به افتخارات بزرگ علمی بدون داشتن اخلاق می‌تواند دسترسی به وسیله ای جدید برای نابودی بشریت باشد. داشتن خلق و خوی نیک و رفتار پسندیده، وسیله ای برای نجات و سعادت انسان می‌باشد.

روزی علی (رض) مأمور پیکار با سه نفر که قصد جان ایشان را داشتند شدند. حضرت یکی را کشت و دو تن دیگر را نزد پیامبر آورد. رسول خدا اسلام را به آنان عرضه داشت و آن دو دین اسلام را نپذیرفتند، پیامبر دستور اعدام آن دو را صادر نمود، در همین وقت جبرئیل (ع) بر آن حضرت (ص) نازل شده و فرمودند: «یکی از این دو نفر را که فردی خوش خلق و سخاوتمند است عفو کن» وقتی آن مرد متوجه شد که به خاطر داشتن این دو صفت نیکو (خوش خلقی و سخاوت) بخشیده شده، دین اسلام را دینی خوب و مفید

دریافته و مسلمان شد. رسول خدا در باره شخص مذکور فرمود: «او از کسانی است که خوش خویی و سخاوتش او را به بهشت کشانید.»

باید به خاطر داشت که خوش خویی تفاوت های بسیار زیادی با بی اعتنایی دارد، همان گونه که در اسلام به خوش خویی امر شده به امر به معروف و نهی از منکر هم سفارش های زیادی شده است.

به این معنی که انسانی با داشتن اخلاق نیکو، نباید در مواجه شدن با بدی ها با آن ها به بهانه خوش خویی بی توجه باشد.

بلکه باید با واکنش مناسب نسبت به موضوع، از کار بدی که در حال انجام شدن می باشد جلوگیری کند.

اثربخش ترین شیوه امر به معروف و نهی از منکر آن است که فرد نهی کننده، دارای اخلاق نیکو و صفات پسندیده باشد و سعی کند با مهربانی و عطف این کار انجام دهد. همه ما بصورت فطری مجذوب افرادی می شویم که خوش خوی باشند. انسان ها ناخواسته تحت تأثیر عواطف قرار دارند، یک فرد هر قدر هم که خشن و سخت گیر باشد، در برابر محبت ها و گذشت ها تسلیم خواهد شد.

سرایت اخلاق خوش

همان گونه که بعضی از بیماری ها سرایت کننده می باشد، اخلاق نیز در جامعه سرایت می کند. اخلاق خوب و یا بد ما، در جامعه پراکنده شده و سپس به همان صورت به خود ما باز می گردد. دنیایی که در آن زندگی می کنیم، مجموعه ای است از عمل ها و عکس العمل ها، در نتیجه به این پی می بریم که اگر خوش خوی و خوش اخلاق باشیم همان را دریافت خواهیم کرد و با العکس اگر فرد تند خوی، خشن و نامهربان باشیم بدیهی است که نباید از دیگران توقع رفتار خوب و احترام را داشته باشیم. در حقیقت ما با رفتار خودمان دیگران را متوجه می سازیم که چگونه باید با ما ارتباط برقرار کنند. شاید برای بسیاری از ما اتفاق افتاده باشد که به مهربانی و

ترنم اخلاق | ۱۱

جذاییت افراد خوش اخلاق غبطه خورده باشیم (تحت تأثیر قرار گرفته باشیم)، شاید بارها و بارها به این فکر کرده باشیم که ای کاش من هم می توانستم مثل او باشم... امکان دارد شرایط و تسهیلات را بهانه کرده باشیم که مثلاً اگر من هم جای او بودم همین گونه رفتار میکردم!!... اما نه! باید قبول کنیم، مهربان بودن و داشتن اخلاق نیکو اصلاً شرایط خاصی نمی خواهد فقط کافی است که اراده کنی و بخواهی! خداوند انسان را برترین آفریده، به او عقل و اراده داده است. انسان می تواند با کمک گرفتن از عقل و اراده خویش باعث پرورش صفات برجسته ای در خود شود و در مقابل با بیشتر شدن خوبی ها روز به روز بدی های خود را کم تر کند.

برای داشتن اخلاق خوب، لازم نیست کوهی را جابه جا کنیم در نخست باید اراده کنیم که تمام مخلوقات خدا را دوست بداریم و این حقیقت را بپذیریم که همه ما گاهی اشتباه می کنیم و با هر اشتباهی که از اطرافیان سر زد واکنش نشان ندهیم، صبور باشیم و آرامش خود را حفظ کنیم.

شرایطی که با فراسم کردن آن ها خوش اخلاق تر شویم

از زبان استاد اخلاق شیخ حسین انصاریان:

- ۱- کمتر به مشکلات گذشته فکر کنید.
- ۲- از اطرافیان توقع زیاد نداشته باشید.
- ۳- در هر حادثه بد احتمال اینکه خیری در آن بوده را از یاد مبرید.
- ۴- به خدا توکل داشته باشید، (بدانید همه چیز تحت اراده اوست و او خیر خواه بندگان است).
- ۵- ورزش کنید.
- ۶- برنامه ای برای تفریح داشته باشید. (تفریحات سالم)
- ۷- مشکلات کوچک را بزرگ نکنید.
- ۸- از عطر های ملایم که بوی زننده نداشته باشند استفاده کنید.

۹- سعی کنید از غذاهای خوش بو استفاده کنید. برای شاد بودن در زندگی لازم نیست بهترین امکانات را در اختیار داشته باشیم کافی است چشمان خود را باز کرده و با دیدی بهتر به اطراف خود نگاه کنیم، قدردان نعمت های هر چند کوچک باشیم و به همه چیز با دید مثبت نگاه کنیم.

تبسم را فراموش نکنید

لبخند معجزه‌ای ساده در برقراری ارتباط شما با دیگران به عنوان یک فرد خوش خوی می‌باشد. داشتن تبسم بر چهره باعث می‌شود شما در نظر اطرافیان فردی آرام، مهربان و قابل اطمینان باشید. لبخند زدن در برقرار کردن ارتباط کلامی باعث می‌شود فردی که با شما در حال صحبت کردن است احساس آرامش کرده و تسلط بیشتری به حرف‌های خود داشته باشد و این امر باعث می‌شود هر دو طرف در هنگام صحبت کردن احساس رضایت کنند.

گذشت داشته باشید

با گذشتن از خطاهای دیگران آرامش را به خود هدیه می کنید. گذشت و بخشش از عالی ترین درجات اخلاق انسانی می باشد. اگر همواره این موضوع را در نظر بگیریم که انسان ها کامل نیستند و بسیاری از اعمال اشتباهی که از آن ها سر میزنند عمدی نیست، می فهمیم که بهترین واکنش در برابر بعضی رفتار های اشتباه، گذشتن و چشم پوشی از آن اشتباهات می باشد.

گذشتن از خطا های دیگران، از جمله اخلاق های عالی بندگان خوب و خالص خدا می باشد که با دست یابی به این فضیلت بزرگ، افراد گامی بلند در جهت حصول اخلاق نیک بر میدارند.

مطالعه داشته باشید

سعی کنید در طول روز و شب ها قبل از خواب زمانی را برای خواندن کتاب اختصاص دهید. مطالعه کردن هم تأثیرات مستقیمی بر انسان دارد. باید کوشید از کتاب های مناسب سن با موضوعات مفید استفاده کرد. "همان گونه که اخلاق و سیرت افراد را به وسیله دوستان و معاشران آنها می توان شناخت، همان گونه هم از روی کتاب هایی که می خوانند می توان تاحدی به عادت های روحی و ساختمان اخلاقی آنها پی برد." (ساموتل سمایز)

به دیگران احترام بگذارید

انسان‌ها چه خُرد و چه کلان، نیاز دارند اطرافیان به آن‌ها احترام بگذارند و در جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند به عنوان فردی تأثیر گذار باشند، نه اینکه خود را فردی بی‌هوده و اضافه در بین دیگران احساس کنند.

با دادن حس مفید بودن به دیگران نه تنها آن‌ها را برای این امر تشویق کرده‌اید، بلکه خود را نیز به عنوان فردی خوش اخلاق و مهربان معرفی کرده‌اید و ارزش خود را در بین افراد بالا برده‌اید.

آیا دوست دارید که فردی مورد احترام باشید؟

راهش حفظ احترام و آبروی دیگران است. در مجموع هر کار نیک که می‌توانید برای خوشحال کردن دیگران انجام دهید. علاوه بر اینکه خودتان حس خوبی دریافت خواهید کرد، خشنودی خداوند (ج) را هم به دست خواهید آورد.

در جریان صحبت کردن دیگران حرف زدن ممنوع

صحبت کردن هنگامی که شخص دیگری در حال حرف زدن باشد نوعی بی احترامی به شخص مقابل و همچنین تخریب کردن شخصیت خودتان است.

حکایت زیبا از گلستان سعدی در این رابطه:

یکی از حکما را شنیدم که میگفت: هرگز کسی به جهل خویش اقرار نکرده است مگر آن کسی که چون دیگری در سخن باشد همچنان ناتمام گفته، سخن آغاز کند.

سخن را سر است ای خداوند و بُن

می‌اور سُخْن در میان سَخْن

خداوند تدبیر و فرهنگ و هوش

نگوید سخن تا نبیند خموش

شکر گذار باشید

تحقیقات نشان داده است افرادی که از روی آگاهی و به طور همیشگی شکر گذاری می کنند افرادی شادتر، پر انرژی تر خوش بین تر و آرام تر می باشند و کمتر دچار افسردگی می شوند. افراد شکر گذار، در بین اطرافیان و همچنان در زندگی خود تأثیرات مثبتی وارد میکنند که این تأثیرات باعث میشود انسان، بیشتر متوجه نعمت هایی که در دسترس دارد شده و در مقابل کمتر به کمبودها و نواقص زندگی خویش توجه کند.

یکی از حقوق خداوند (ج) در برابر نعمت هایش، شکر گذاری اوست.

در روابط دوستانه و انتخاب دوست دقت به خرج دهید

یکی از روش‌هایی که تأثیرات بسیار مفیدی در بالا بردن اخلاق اجتماعی ما انسان‌ها دارد، داشتن دوستانی است که دارای خصلت‌های خوب و نیکو باشند.

از جمله صفاتی که برای داشتن رابطه دوستانه مفید و مداوم ضروری است:

۱- داشتن صداقت: صداقت در روابط دوستانه باعث افزایش محبت بین دوستان و دوام بیشتر رابطه دوستانه می‌شود.

۲- راز دار بودن

۳- خیر خواهی: باید کوشید تا روابط دوستانه را با افرادی برقرار کرد که برای ما خیر بخواهند و به بدی برای ما راضی نباشند.

۴- خود خواه نبودن: از دوستی کردن با فردی که خود محور است یعنی در همه موارد تنها در فکر خودش و سود بردن خود می باشد باید اجتناب کرد. این گونه دوستی ها با دوام و مفید نخواهند بود.

۵- رأفت داشتن: سعی کنید با افراد مهربان دوست شوید.

۶- دیندار بودن

۷- عادل بودن

۸- عیب جو نبودن: دوستی با افرادی که در پی یافتن عیب های دیگران بوده و آن عیب ها را نزد مردم آشکار می کنند کار عاقلانه و درستی نیست.

هرکه عیب دیگران پیش تو آورد و شمرد بی گمان عیب تو پیش دگران خواهد برد. (سعدی گلستان ص ۸۷)

۹- یک دوست خوب مانند آینه است: دوست خوب فردی است که در صورت مشاهده کردن عیبی در رفتار، ما را از آن آگاه بسازد، این کار او بدون شک به نفع ما خواهد بود. بسیاری از انتقاد هایی که از ما می شوند می توانند واقعاً سازنده باشند.

آئینه، چون نقش تو بنمود راست

خود شکن، آئینه شکستن خطا است

(نظامی گنجوی)

به نزد من آن کس نکو خواه توست

که گوید فلان خار در راه توست

به گمراه، گفتن نکو می‌روی

جفایی تمام است و جوری قوی

هر آنکه که عیب نگویند پیشش

هنر دانی از جاهلی عیب خویش

(بوستان سعدی، ابیات ۹۲۱ تا ۹۲۳)

دوستی با افراد نادرست شاید خوشایند باشد و ما در کنارشان

احساس خوشی داشته باشیم، اما باید بدانیم که با گذشت

زمان رفتار آنها و خصلت هایشان ناخودآگاه و بدون اراده

بر ما تاثیر گذاشته و ما را از هدف اصلی زندگی که رشد و

تعالی است، دور می‌کند.

هم نشین تو از تو به باید

تا تو را عقل و دین بیفزاید

(سعدی)

برای بهره بردن از اخلاق خوب و نیک‌نامی باید در انتخاب دوست دقت داشت.

با بدان کم نشین که صحبت بد

گر چه پاکی تو را پلید کند

آفتابی بدین بزرگی را

لکه‌ای ابر ناپدید کند

(سنایی غزنوی)

اگر در انتخاب دوست دقت نکنیم و فرد مناسبی را برای دوستی انتخاب نکنیم، همواره برای این بی‌توجهی ضرر و زیان خواهیم دید و تأثیرات سؤ آن تمام ابعاد زندگی ما را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

نادان، همه جا با همه کس آمیزد

چون غرقه که به هر چه دید دست آویزد

با مردم زشت نام همراه مباش

کز صحبت دیگدان سیاهی خیزد

تأثیر پذیری از دوستان در تمام مراحل زندگی خصوصاً نوجوانی و جوانی وجود دارد.

جوانان و نوجوانان، بیشتر دوستان و کسانی که با آنها

معاشرت می‌کنند را برای خود الگو قرار میدهند و سعی می‌کنند در زندگی از آنها پیروی کنند.

برای همین است که خانواده‌ها نباید کنترل کردن فرزندان را مخصوص دوران کودکی و طفولیت آن‌ها قرار داده و همین که فرد پا به عرصه بلوغ گذاشت، او را رها کرده و به دست اجتماع بسپارند.

بلکه باید از دوران نوجوانی و جوانی کنترل مناسبی بر روی دوستان فرزندان خود داشته باشند.

البته باید توجه نمود که تحت کنترل قرار دادن فرزندان نباید به غرور آن‌ها صدمه و لطمه ای وارد کند و یا آن‌ها را تحت فشار قرار دهد. در این صورت نه تنها فایده ای نخواهد داشت بلکه باعث به وجود آمدن مشکلات دیگری مانند ضعیف شدن رابطه عاطفی والدین و فرزندان، پنهان کاری و ... می‌شود. این کنترل باید آگاهانه و هوشمندانه باشد.

فرزندان در هر دوره از زندگی احتیاج به کمک‌ها و راهنمایی‌های مفید والدین دارند و نباید خود را از این راهنمایی‌ها بی‌نیاز بدانند. به این خاطر که والدین انسان

دوستان همیشگی و خیر خواهان واقعی او هستند و یقیناً با تجربه تر نسبت به خود انسان و همه هم سن و سال های او می باشند.

امام صادق می فرماید: پدرم مرا به سه چیز ادب آموخت و از سه چیز نهی نمود.

سه نکته ادب این بود که فرمود: "فرزندم! هرکس با دوست بد معاشرت کند، سالم نمی ماند. هرکس گفتارش را کنترل نکند پشیمان می شود و هر کس به جایگاه بد وارد شود، مورد بدگمانی قرار میگیرد".

و آن سه چیز که مرا از آن نهی نمود: "دوستی با کسی که چشم دیدن نعمت کسی را ندارد و با کسی که از مصیبت دیگران شاد شود و با سخن چین (کسی که بدون رضایت شخص گفته های او را در هر جا بازگو کرده و آن را بین مردم پخش می کند)." "

اخلاق از نظر دین مقدس اسلام

دین مبین اسلام گنجینه اخلاق های نیک و رفتار های عالی انسانی می باشد و تمام احکام آن بر پایه اخلاق گذاشته شده است.

رسول خدا (ص) در تمام دوران رسالت و زندگی پر برکت شان کوشیده اند تا اخلاق انسانی که ابعاد وسیع و گسترده ای دارد را در عمل و به وسیله گفتن به اطرافیان بیاموزند. آموزه ها و کردار پیامبر (ص) از آن زمان تا امروز سینه به سینه بصورت مکتوب و منقول به ما رسیده است، الگو قرار دادن پیامبر در زندگی بدون شک سعادت و پیروزی را برای ما به ارمغان می آورد.

اخلاق در اسلام به حدی مورد توجه قرار داده شده است

که در بعضی از روایات آدم بد اخلاق و بد خوی غیر مؤمن خوانده شده است.

داشتن رحم و عطوفت که تأکید زیادی بر آن شده از جمله فضایل اخلاقی است.

رسول خدا می‌فرمایند: خداوند به شخصی که به مردم رحم نمی‌کند، رحم نخواهد کرد.

با اندکی تأمل می‌توان به ارزش اخلاق در اسلام پی برد. این ارزش‌ها به اندازه‌ای است که معلم اخلاق می‌تواند از بیت المال برای کسب روزی استفاده کند.

(الروضه البهیره ج ۳ ص ۷۱)

با تأسف که برخی افراد در جامعه امروزی ارزش بالای اخلاق را نادیده گرفته، داشتن اخلاق نیکو را مخصوص علما و فقها می‌دانند و صرف اعمالی مثل روزه و نماز و ... را برای رهایی از آتش جهنم کافی می‌دانند. در قران کریم و احادیث نبوی (ص) همانند نماز و روزه به داشتن اخلاق خوب تأکید بسیاری شده است. همان طور کسانی که نماز را ترک می‌کنند و از عبادت خدا روی گردان می‌شوند به عذاب الهی تهدید شده‌اند، به آدم‌های بدخوی نیز به

شدت هشدار داده شده است. بطور مثال بخل ورزیدن یکی از رذائل اخلاقی است خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: آنانیکه نسبت به آنچه خداوند (ج) از فضل خود به آنها اعطا کرده است، بخل می‌ورزند گمان نکنند که این کار برای شان خوب است، بلکه این کار برای شان بد است و به زیان آنها تمام می‌شود و در روز قیامت همان چیزی که بدان بخل ورزیده اند، طوق گردنشان می‌گردد. (سوره آل عمران آیه ۱۸۰)

عیب جو بودن و طعنه زدن نیز از جمله رذائل اخلاقی بوده است. در سوره مبارکه هُمزه کسانی که بیش از اندازه مال دوست هستند و به دیگران طعنه می‌زنند و به دنبال عیب های دیگران هستند به عذاب دوزخ تهدید شده اند.

همچنان در احادیث پیامبر (ص) در مورد بعضی از اخلاق‌های ناپسند وعید و عذاب های شدیدی ذکر شده است. به طور مثال در باره تکبر فرموده اند: کسی که ذره‌ی تکبر در دلش باشد، وارد بهشت نخواهد شد. مطابق دستورات دین اسلام بر هر مسلمان واجب است تا اخلاق خود را نیکو گرداند.

نبی کریم (ص)، مبارز واقعی را شخصی می‌داند که با

رذائل اخلاقی به مبارزه پردازد.

مولانای بلخ در این باره چه زیبا گفته است:

ای شهان گشتیم ما خصم برون

ماند خصمی زو بتَر در اندرون

کشتن این، کار عقل و هوش نیست

شیر باطن سخره خرگوش نیست

قد رجعنا من جهاد الاصغیریم

با بنی اندر جهاد اکبریم

سهل شیری دان که صفها بشکند

شیر آنست آن که خود را بشکند

(مثنوی معنوی دفتر اول)

دین، اخلاق نیکو و ادب قرین یکدیگرند و می شود این طور پنداشت که مکمل یکدیگرند. کسی که از نعمت ادب محروم باشد، اخلاق خوبی ندارد و مسلماً فرد بدخو را نمی توان یک مسلمان کامل و دیندار حقیقی شمرد. ادب و اخلاق همیشه در کنار یکدیگر هستند.

استاد عزیز می داشتیم که بهره مند شدن از ادب را در جمله کوتاهی برایمان بیان کرد و گفت: "وقتی با ادب میشوی

که از انجام دادن کاری که دوست نداری در مقابل خودت انجام شود پرهیز کنی" این گفته استاد چه زیبا الهام گرفته بود از جواب لقمان حکیم به گروهی که از او در باره معلم ادبش پرسیده بودند و او در پاسخ گفته بود ادب را از بی ادبان آموختم.

یعنی هر کاری که بی ادبان انجام دادند و در نظر من و دیگران ناخوشایند بود، انجام ندادم.

برای اینکه بتوانیم یک مسلمان حقیقی باشیم باید بکوشیم تا علاوه بر طاعت و عبادت خداوند (ج) خود را به اخلاق نیکو مزین ساخته و همواره به مردم خدمت کنیم.

اخلاق در خانواده

خانواده مهد شکل‌گیری شخصیت افراد و در نهایت جوامع می‌باشد. خانواده از بزرگترین نعمت‌های خداوند (ج) است که به انسان اعطا شده است. محیط خانواده فضایی است امن برای پرورش جسم و ذهن انسان.

از مهمترین وظایف خانواده در کنار رفع نیازهای اقتصادی از قبیل خوراک و مسکن و... رفع نیازهای روحی آنهاست. اعضای خانواده و در رأس آن پدر و مادر وظیفه دارند تا روح فرزندان خود را از محبت غنی کرده، نیازهای عاطفی آنها را رفع کنند و با آنها با محبت و دلسوزی رفتار کنند. همچنان وظیفه دارند تا در تربیت آنها به عنوان آینده سازان کشور توجه نموده در این راه کوتاهی نکنند. رعایت

نکات اخلاقی در خانواده و با تک تک اعضا چه کوچک و چه بزرگ امری ضروری است و به همان شکل که رعایت اخلاق در اجتماع مهم است در خانواده هم باید به رعایت آن توجه صورت بگیرد. تا جایی که می‌توان گفت در رعایت کردن اخلاق بین اعضای خانواده باید دقت بیشتری به خرج داد. کودکان به رفتار اعضای خانواده دقت نموده کوشش می‌کنند همانند آن‌ها باشند. به همین دلیل است که ته‌داب و اساس اخلاق و ادب افراد در محیط خانواده شکل می‌گیرد.

داشتن اخلاق نیکو چه با مردم و چه در خانواده، انسان را به درجات بالای سلوک و نزدیکی به خداوند (ج) می‌رساند. از حضرت عایشه (رض) روایت شده که از رسول اکرم (ص) شنیدم: انسان مؤمن با اخلاق خوب خود به مرتبه و مقام کسی می‌رسد که شب‌ها نماز نافله می‌خواند و روزها روزه می‌گیرد.

در دین اسلام به رعایت کردن اخلاق در خانواده و مهربان بودن با اهل خانه بسیار سفارش شده است و روایات زیادی در این رابطه وجود دارد.

پیامبر اکرم می فرمایند: بهترین مردان امت من کسانی هستند که نسبت به خانواده خود خشن نباشند، اهانت نکنند، دلسوز شان باشند و به آنها ظلم نکنند.

امام صادق می فرمایند: هر که به خانواده اش نیکی کند خداوند به طول عمرش می افزاید.

(کافی ج ۸، ص ۲۱۹)

در برخی روایات نیز ذکر شده است که بد خلقی با خانواده باعث عذاب قبر می شود.

اخلاق در ازدواج

ازدواج سنت پیامبر (ص) است و تکمیل کننده دین انسان و برای هر مسلمانی که دارای شرایط ازدواج باشد این امر واجب می‌گردد.

یکی از حقوق فرزندان بر گردن والدین راهنمایی فرزند در انتخاب همسری مناسب برای ادامه زندگی می‌باشد.

داشتن اخلاق یکی از جمله خصوصیات است که در انتخاب یک فرد به عنوان همسر مهم شمرده می‌شود. در کنار دینداری، اخلاق مهم ترین عامل تأثیر گذار در خوشبختی همسران می‌باشد.

اخلاق موضوعی است که بهره بردن از آن باعث تحکیم و دوام و نیکویی روابط در خانواده و در بین همسران می‌شود.

از امام رضا سوال کردند: برای دخترم خواستگاری آمده که بدخوی است، آیا دختر خود را به او بدهم؟

حضرت فرمود: اگر بد اخلاق است دخترت را به او مده.

پس از گذشت مدت زمانی از ازدواج و زندگی افراد در یک خانه، معیارهایی مانند: زیبایی چهره، موقعیت اجتماعی فرد و..... رفته رفته کم رنگ شده و برای انسان امری عادی می شود و دیگر آن جذابیت های ابتدایی ازدواج را ندارد. در این هنگام است که روز به روز انسان به ارزش اخلاق در زندگی زناشویی پی میبرد و می فهمد داشتن بهترین و برترین امکانات بدون اخلاق ارزش خود را از دست میدهند. برای دوام ازدواج و داشتن زندگی ایده آل باید خانم و شوهر دارای اخلاق نیکو بوده و درک متقابل نسبت به یکدیگر داشته باشند.

ازدواج کردن با فردی که می دانیم خوی خوبی ندارد به امید اینکه در آینده درست خواهد شد و یا تغییرش میدهم و ... غیر از فریب دادن خود کار دیگری نیست. انسان تا وقتی خودش تصمیم به تغییر خلق و خوی خویش نگیرد هیچ کس نمی تواند تغییری در او ایجاد کند.

هر دختر و پسری با امید داشتن یک زندگی خوب و مملو از آرامش، زندگی مشترک خود را آغاز می‌کنند ولی باید در نظر گرفت که داشتن زندگی زناشویی دلخواه و پر از آرامش و صمیمیت، نیازمند تلاش، کوشش و از خود گذشتگی هر دو طرف می‌باشد.

بعد از ازدواج، همسر شما نزدیک ترین شخص به شما و دوست و مونس همیشگی شما می‌شود. فردی است که شما عهد کرده اید تا آخر زندگی همراه او باشید پس باید برای شاد بودن و آرامش داشتن او کوشا باشید.

خوش بختی در زندگی وقتی حاصل می‌شود که همسران از بودن در کنار یکدیگر احساس رضایت کرده و سعی در ایجاد فضایی صمیمانه و پر از محبت داشته باشند. اگر بپذیریم که همسر بهترین دوست انسان در زندگی است پس علاوه بر حقوق همسر داری حقوقی که باید در مقابل دوستان رعایت شود رانیز هر فرد باید در قبال همسر خود مراعات کند. برخی نکاتی که به بهتر شدن روابط میان همسران کمک خواهند کرد:

۱- با همسر خود با تواضع و نرمی سخن بگویید و جمله هایی که دوست دارید از زبان او بشنوید را به او بگویید.

۲- از گفتن سخنانی که طرف مقابل به آن‌ها حساسیت نشان می‌دهد پرهیزید، خشن و تند خو نباشید.

۳- به او بگویید که از بودن در کنارش احساس آرامش می‌کنید.

۴- از ابراز محبت و علاقه خود داری نکند.

بیشتر مردان میکوشند تا با اعمال و رفتارهای خود علاقه و محبت خود را نسبت به همسرشان نشان دهند. حتی رفتن به وظیفه و تأمین مخارج زندگی را نوعی محبت به خانواده می‌دانند.

این درست است که زحمت‌ها و تلاش‌های مردان برای رفاه خانواده نوعی از خود گذشتگی و قابل ستایش است و نشان‌گر پایبند بودن و علاقه مند بودن مرد به خانواده است، اما خانم‌ها نیازمند شنیدن ابراز محبت هستند و تأثیر به زبان آوردن علاقه و ابراز محبت کلامی بسیار بیشتر از انواع مختلف ابراز علاقه است. همانقدر که مرد‌ها نیازمند

این هستند که در چشم افراد خانواده فردی پر قدرت بوده و تکیه گاهی مناسب برای افراد خانواده باشند، زن ها هم نیاز دارند تا از زحمات شان در خانه قدردانی شده و توجه کافی نسبت به آنها صورت گیرد.

گاهی در طول روز وقتی که در خانه نیستید پیامی که حاکی از محبت و مهربانی باشد، برای همسر خود بفرستید و به او یاد آوری کنید با این که مشکل های کاری زیادی دارید اما او را فراموش نکرده اید و به فکرش هستید.

از زحمات او در خانه قدردانی کنید آن وقت خواهید دید که زندگی چگونه به شما لبخند میزند.

خانم ها نیز باید قدردان زحمات همسر شان باشند و سعی کنند که محیط آرامی را در خانه ایجاد کنند.

باید در نظر داشت اینکه اکثر مرد ها در بیرون از خانه و در طول روز مشکلات و فشار های روحی زیادی را متحمل می شوند و وقتی به خانه می آیند امکان دارد این موضوعات در رویه آنها تا حدی تأثیر بگذارد.

پس بانوی عزیز فکر و خیال های بیهوده را کنار بگذار

وسعی کن همسرت را درک کنی، این هنر توست که این گونه مواقع را تشخیص داده وسعی کنی با هوشیاری کمی از فشارهای روحی همسرت را بر طرف کنی.

برای مثال گاهی موضوعی فکر همسرت را مشغول کرده که نیاز دارد به آن موضوع بیندیشد و تصمیمی در رابطه با آن بگیرد. معمولاً در این مواقع کم حرف شده و به اصطلاح چرتی می‌شود.

در صورت قرار گرفتن در اینگونه شرایط سعی کن با آرام کردن محیط خانه زمینه را برای آرامش فکری او آماده سازی.

از پرس و جو کردن در این مواقع پرهیز کن، اگر موضوعی باشد که نیاز به مشورت کردن باشد، حتماً با تو در میان خواهد گذاشت.

۵- به او احترام گذاشته و با کلمات زیبا صدایش کنید.

۶- سعی کنید که نقاط مثبت یکدیگر را پیدا کنید و به جای تمرکز کردن به اختلافات و مشکلات، آنها را تا حد امکان از بین ببرید و یا سعی در کمرنگ کردن اختلافات کنید.

این موضوع را بپذیرید که هیچ انسانی کامل نیست.

۷- در شناخت و درک یکدیگر تلاش کنید.

۸- هرگز نسبت به همسر خود بغض، کینه و حسادت نداشته

باشید.

این گونه موارد باعث از هم پاشیدن زندگی شما خواهد

شد.

ویژه‌گی‌های اخلاقی که باید خانم‌ها به آن‌ها مزین باشند

- ۱- داشتن حس تسلیم در برابر همسر
- ۲- رعایت نظافت در خانه و آراسته بودن خانم
- ۳- داشتن قناعت
- ۴- دلسوز بودن نسبت به همسر و فرزندان
- ۵- حافظ منافع خانواده در نبود شوهر
- ۶- پاکدامنی
- ۷- احترام گذاشتن به همسر (بانوی عزیز بدان اگر با همسرت مانند یک پادشاه رفتار کنی خودت ملکه او خواهی بود.)

ویژگی‌های اخلاقی که مردان باید داشته باشند

- ۱- داشتن توانایی برای رفع احتیاجات خانواده
- ۲- اجتناب از گناهان بزرگی نظیر بدچشمی، شراب خواری و ...
- ۳- قابل اعتماد بودن
- ۴- احترام گذاشتن به خانواده و به خصوص همسر. پیامبر اکرم (ص) میفرماید: شایسته ترین مردم خوش اخلاق ترین و مهربان ترین آنها در خانواده هستند و من مهربانترین شما با خانواده هستم.
(ترمذی حدیث ۳۸۹۵)
- ۵- یاری رساندن به همسر در انجام کارهای خانه
- ۶- درک کردن خانم خانه به عنوان یک انسان و توجه به

حقوق انسانی او مانند نیاز به تفریح، رفتن به دیدن نزدیکان و ...

مردی که همسر خود را در خانه حبس کرده و فقط او را وسیله ای برای خدمت کردن به خود می بیند و به خواسته های او بی توجه باشد، یقیناً در حق همسر خود ستم کرده و علاوه بر انجام گناهی بزرگ، داشتن آرامش و زندگی خوشایند را از خود می گیرد. مشخص است که وقتی زن از زندگی خود ناراضی باشد، ناراحتی او بر تمام ابعاد زندگی تاثیر می گذارد. در این مواقع مرد هرگز طعم زندگی آینده آل را نخواهد چشید.

(مرد آرامش را به زن می بخشد و زن آن را بین فرزندان تقسیم کرده و دوباره به خود مرد بر می گرداند.)

اخلاق با کودکان

به تربیت و پرورش صحیح کودکان به عنوان آینده سازان جامعه باید توجه زیادی صورت گیرد. کودکان دارای روحیه‌ای لطیف هستند و برای پرورش بهتر شان علاوه به فراگیری علم نیاز جدی به محبت دارند. کودکان می‌کوشند مانند پدر، مادر و یا سایر اطرافیان باشند، پس تا زمانیکه رفتار و کردار خود را درست نکنیم نباید از کودکان توقع خوب بودن را داشته باشیم. در صورت عدم اشباع عاطفی کودکان توسط اطرافیان این عقده‌ها در کودک تاثیر گذاشته و در آینده او را به فردی کینه‌ای، بد خلق و فردی با هزاران کمبودهای احساسی و اجتماعی تبدیل خواهد کرد. باید کوشید با کودکان نوعی رفتار شود که به آنها احساس امنیت داده شود و کودک بفهمد که برای او ارزش

قابل هستیم.

وقتی کودک کار اشتباهی می‌کند، نباید با خشونت با او رفتار کرد. خشونت در مقابل اطفال هر چند برای همان لحظه تاثیر گذار باشد اما اثرات سوء آن بر روحیه کودک بسیار زیاد خواهد بود. وقتی طفلی اشتباه می‌کند با آرامی او را متوجه اشتباهش بسازید. پرخاش در این مواقع سودمند نخواهد بود. برای مثال وقتی به کودکی می‌گویید "دیگر نینم این کار را تکرار کنی" در حقیقت او را به این امر تشویق می‌کنید که مخفیانه آن کار را انجام دهد. کودک فکر می‌کند انجام دادن این کار تنها در پیش چشمان شما بد است.

بهترین روش آموختن به کودکان تصحیح رفتار خودمان و فهماندن آن‌ها با مهربانی و محبت است.

زندگی در محیط نا آرام و محیطی که در آن به کودک محبت داده نشود و نیازهای عاطفی اش برطرف نشود باعث عدم شگوفایی استعداد های کودک شده که هیچ پدر و مادری راضی به این امر نیستند. پس باید برای هر چه بهتر شگوفا شدن استعداد های کودکان، با آن‌ها انس گرفته و کودکان

را نوازش داد. برای آن‌ها قصه‌های مناسب و اخلاقی گفت که این امر باعث پرورش ذهن و تقویت قوه تخیل آنها می‌شود.

والدین وظیفه دارند تا اخلاق نیک و انسانیت را در کنار علم به فرزندان خود آموزش دهند که این امر مستلزم رعایت موارد فوق (اخلاق نیک و انسانیت) توسط خود والدین است. کودکان آئینه‌ای هستند در مقابل ما؛ هر آنچه مشاهده می‌کنند را انعکاس خواهند داد.

به خردی درش زجر و تعلیم کن

به نیک و بدش وعده و بیم کن

نوآموز را ذکر و تحسین و زه

ز توبیخ و تهدید استاد به

(بوستان سعدی باب هفتم در عالم تربیت)

در دین اسلام نیز به کودکان و رفتار با آنها توجه زیادی شده است. رسول خدا (ص) همواره اطرافیان را به مهربانی و محبت با اطفال تشویق کرده و در باره آن‌ها می‌فرمودند: کودکان خود را دوست بدارید و نسبت به آن‌ها مهربان باشید. به وعده‌ای که به آن‌ها می‌دهید عمل کنید. خداوند به هیچ چیز خشم نمی‌گیرد آنچنانکه به خاطر زنان و کودکان خشم می‌گیرد.

بعضی از سفارش‌های رسول خدا (ص) در رابطه با کودکان

- ۱- آنچه را که کودک در توان خود داشت و انجام داد از او قبول کنید.
- ۲- او را به گناه و سرکشی امر نکنید.
- ۳- به او دروغ نگویید و در مقابل او مرتکب اعمال احمقانه نشوید.
- ۴- با فرزندان عادلانه رفتار کنید حتی در بوسیدن آنها.
- ۵- به فرزندان خود احترام کنید و با آداب و روش پسندیده با آن‌ها معاشرت نمایید.
- ۶- کودکان را بغل بگیرید و آن‌ها را نوازش کنید.

تشویق و تنبیه کودک

تشویق و تنبیه هر دو لازمه تربیت صحیح برای کودکان هستند.

در کنار تشویق کودکان گاهی باید تنبیه مناسب در مقابل کارهای نادرست آنها صورت گیرد.

در تنبیه کردن کودک باید به این موضوع توجه نمود که شخصیت کودک هدف قرار نگیرد. صرف به او فهمانده شود عملی که انجام داده باعث تنبیه او شده است. در تنبیه کودک باید اعتدال را برقرار کرد به این دلیل که تنبیه بیش از اندازه باعث ایجاد حس سرکشی در کودک می شود.

از تنبیه کردن کودک در حضور جمع باید خودداری شود،

زیرا این کار باعث تخریب شدید شخصیت وی می‌شود. در عوض در حضور جمع رفتارهای خوب او را یاد آوری کنید این کار به کودک عزت نفس می‌دهد.

برای تنبیه کودک بهتر است تا حد امکان از تنبیه بدنی استفاده نشود و از تنبیه‌هایی مانند قهر کردن (بی‌توجه بودن) به کودک استفاده شود که البته نباید طولانی مدت باشد.

زیاده روی در تنبیه کردن باعث از بین رفتن اثر آن می‌شود. زیاده روی در تنبیه بدنی کودک او را ترسو و گوشه‌گیر می‌سازد.

به کودکان شخصیت دهید

درست است که ادب حکم می‌کند کوچک ترها به بزرگ ترها سلام بدهند، اما خوب است گاهی بزرگ ترها به کودکان سلام دهند، با این کار هم به کودک حس داشتن شخصیت می‌دهید و هم ثواب زیادی به دست می‌آورید. پیامبر اسلام (ص) می‌فرماید: برای سلام ۱۰۰ ثواب است که ۹۹ ثواب برای شخص سلام دهنده و یک ثواب برای شخص پاسخ دهنده می‌باشد.

در مقابل پرسش‌های او با حوصله باشید! هنگامیکه کودک از شما سوالی می‌پرسد به او توجه کرده و سعی کنید با در نظر گرفتن سن او و اینکه چه چیزی باعث شده او این سوال را بپرسد، پاسخی مناسب به او بدهید.

از جانب داری بیهوده بپرهیزید!

جانب داری بیهوده و بیش از اندازه، کودک را به فردی وابسته و ضعیف تبدیل می‌کند که در آینده توانایی گرفتن حق خود را از دیگران نخواهد داشت. تنها در صورتیکه مشاهده کردید کودک حقیقتاً توانایی دفاع از خود را ندارد به کمک او رفته و از او دفاع کنید.

اخلاق در همسایه داری

انسان‌ها به طور فطری گرایش خاصی به اجتماع دارند و همه افراد خواهان زندگی در اجتماع هستند.

زندگی در کنار همسایه‌ها از جمله مهم‌ترین اجتماعاتی است که انسان در آن قرار می‌گیرد. افرادی که در همسایگی ما قرار دارند حقوق خاصی به گردن ما دارند که باید رعایت شود. با رعایت کردن این حقوق علاوه بر رفع تکلیفی که دین اسلام به گردن ما نهاده، می‌توانیم روابط دوستانه و اجتماعی گسترده تری برقرار سازیم.

نزدیک بودن محل زندگی نیز در بین افراد یک منطقه سهولت‌های زیادی را برای برقراری یک رابطه نیکو ایجاد می‌کند. رعایت اخلاق نیک با همسایه از جمله سنت‌های

نیکو و پسندیده دین اسلام است و همواره به رعایت حقوق همسایه سفارش شده است.

همسایه داری به این معنا نیست که فقط آزار ما به همسایه نرسد، بلکه علاوه بر رعایت این موضوع و حسن خلق با همسایه، باید کوشید تا گاهی در مقابل آزارهای همسایه ها نیز صبر و تحمل کرده و هرگز رفتار مقابله به مثل انجام نداد. در صورت رعایت نکردن حقوق همسایه، علاوه بر اینکه انسان به جایگاه اجتماعی خویش لطمه وارد می کند، دین خود را نیز متضرر ساخته و مرتکب گناه می شود.

حقوق همسایه از جمله حقوقی است که به گردن هر انسان است و در روز قیامت از آن حسابرسی دقیق صورت میگیرد. اگر حقی از مردم به گردن مسلمان باشد، هیچگونه عبادتی قادر به رفع آن نخواهد بود غیر از اینکه حق آن فرد را ادا نموده و یا از طرف مقابل نسبت به آن حق، حلالیت بگیرد. درست است که خداوند (ج) بسیار آمرزنده و مهربان است، اما در بسیاری از روایات به این امر اشاره شده که خداوند متعال از حق الناس نمیگذرد مگر در صورت رضایت فردی که حقی از او به گردن دیگری باشد.

اگر امکان داشت که حق الناس با استغفار و یا عبادات دیگر بخشیده میشد و برای افرادی که حق دیگران را زیر پا می‌کردند هیچ تنبیه و عذابی نمی‌بود، در این صورت ظلم و تباهی جوامع اسلامی را فرامی‌گرفت.

تمام احکام و قوانین دین مبین اسلام بر پایه حکمت، دانش و اخلاق استوار است. دین اسلام دینی است که اگر در جوامع به طور دقیق تطبیق شود، زندگی عالی و پراز صلح و آرامش را برای افراد به وجود می‌آورد.

مسلمان باید بکوشد تا هیچگاه در حق کسی بی‌عدالتی نکند، جان و مال و آبروی مسلمان دیگر را مانند جان و مال و آبروی خود بداند و سعی کند طوری زندگی کند که از طرف او ذره‌ای آسیب و صدمه به اشخاص دیگر و در رأس آنها به همسایه‌های او وارد نشود.

روزی به پیامبر خدا (ص) عرض کردند که فلان زن روزها را روزه می‌گیرد و شب‌ها به عبادت می‌پرازد و لیکن بدخلق است و از کج خلقی به همسایگان آزار میرساند، حضرت فرمودند «هیچ خیری در او نیست و او از اهل جهنم است.» بد خلقی با همسایگان و عدم رعایت حقوق آنها در بر

آورنده کیفرهای سخت و عذاب الهی می‌باشد.

در حدیثی پیامبر اسلام (ص) سه مرتبه سوگند به خدا یاد کرده و فرمودند: قسم به خدا مؤمن نیست...

پرسیده شد چه کسی یا رسول الله؟

فرمودند: کسی که همسایه‌اش از اذیت و آزار او در امان نباشد.

در سفر مسلمانان به حبشه، حضرت جعفر ابن ابی طالب به عنوان سرپرست و سخنگوی مسلمانان و نماینده پیامبر (ص) در حبشه یکی از عیب‌های جامعه عرب پیش از دین اسلام را این‌گونه بیان کرد:

«همسایه نزد ما از هر گونه احترامی بی بهره بود» و فرمود: یک نفر از میان ما که دارای سابقه درخشانی در پاکی و درست کاری بود برخاست و به فرمان خدا ما را به توحید فرا خواند. دستور داد تا در ادای امانت کوشیده، از بدی‌ها و ناپاکی‌ها اجتناب کنیم و با خویشاوندان و همسایگان خود نیکی کنیم.»

(فروغ البدیت. ج ۱. ص ۳۱۵)

حجرت مسلمانان به حبشه، در تأسیس و بنیان‌گذاری

حکومت اسلامی نقش مهمی داشت. موضوع جالب این است که حضرت جعفر در بیان مفسد اجتماعی پیش از اسلام و ذکر بعضی از اصلاحات پیامبر (ص) اشاره مستقیم به موضوع همسایه داری نموده است که بیان این موضوع در آن زمان حساس و در مصاحبه‌ای با یک پادشاه غیر مسلمان و هنگام معرفی دین اسلام به او، اهمیت و ارزش مبحث همسایه داری را بیان می‌کند.

در روایتی آمده است که رسول خدا به یاران خود در باره حقوق همسایه فرموده اند:

حق همسایه آن است که اگر از شما درخواست کمک کرد به او کمک کنید، اگر تقاضای قرض کرد، به او بپردازید. هر گاه تهی دست شد از او دست‌گیری کنید. چنانچه خیری به او رسید، او را تبریک بگویید، هنگامیکه بیمار شد به عیادتش بروید، در مصیبت‌ها به او تسلیت بگویید. اگر فوت شد به جنازه‌اش حاضر شوید، به ارتفاع خانه خود بدون موافقت او میفزایید، هرگاه میوه‌ای خریدید مقداری برایش هدیه کنید و اگر مایل به این کار نبودید، پنهانی به خانه ببرید. با بوی غذای مطبوع خود او را میازارید، مگر

آنکه مقداری برایش بفرستید. افرادی که مدت زمان زیادی در یک محل زندگی می‌کنند با گذشت زمان و آشنایی بیشتر به برخی از اسرار یکدیگر پی می‌برند، بازگو کردن اسرار دیگران کار ناپسندی است. مسلمان باید خود را از این کار منع کرده و هرگز در زندگی دیگران خصوصاً همسایه‌ها کنجکاوی نکرده و اسرار آن‌ها را برای دیگران بازگو نکند. امام سجاد راز داری را یکی از حقوق همسایگان دانسته و می‌فرماید:

چنانچه بر عیب همسایه‌ات آگاه شدی باید آن را پنهان بسازی.

اخلاق با حیوانات

بدون شک تمام آفریده‌های خداوند، نشانه‌هایی هستند از وجود ذات پروردگار. از آنجایی که حیوانات از مخلوقات زنده جان خداوند هستند همانند ما انسان‌ها نیازهایی مانند خوردن، نوشیدن و ... دارند.

انسان مؤظف است تا در حد توان خود از آن‌ها مواظبت کرده و از آسیب رساندن به آن‌ها جلوگیری کند.

در حدیثی پیامبر خدا (ص) فرموده‌اند: روزی مردی در مسیر راه به شدت تشنه شد. وارد چاهی شده و از آن آب نوشید، سپس بیرون آمد و سگی را دید که از شدت تشنگی زبانش را بیرون آورده و خاک میخورد با خود گفت: این سگ به همان اندازه تشنه است که من تشنه بودم. سپس دوباره وارد

چاه شد و موزه اش را پیر از آب کرد و به سگ آب داد، خداوند از او راضی شد و گناهانش را بخشید.

(بخاری ۵۶۰۳، مسلم ۲۲۴۴)

همانگونه که آزار رساندن به انسانها امری نکوهیده و ناپسند است و باید از انجام آن خود داری شود، باید از اذیت و آزار رساندن به حیوانات نیز دوری کنیم.

زدن حیوانات با سنگ، شکار کردن بی مورد آنها، آزار رساندن به آنها برای سرگرمی و همه مواردی هستند ضد اخلاق که باید از انجام آنها پرهیز شود.

آزار رساندن به حیوانات و کشتن آنها، انسان را در بند عذاب الهی گرفتار می کند.

چنانچه پیامبر خدا (ص) به ما خبر داده زنی پشکی را زندانی کرد و آن حیوان به علت گرسنگی مُرد. پس خداوند آن زن را به خاطر این کارش وارد جهنم نمود. (مسلم ۲۶۱۹)

بند کردن و اسیر کردن حیوانات نیز کار نادرستی است، چنانچه پیامبر خدا (ص) از اسیر کردن حیوانات ناراحت شده و از این کار منع می کردند.

در دین اسلام کشتن حیوانات بدون دلیل کار ناپسندی است

که حتی در بعضی موارد برای آن دیه یا خون‌بها وضع شده است.

به طور مثال خون‌بهای سگ شکاری چهل درهم و از سگ نگهبان بیست درهم است (صندوق ص ۵۳۴)
ابن عباس میگوید: رسول اکرم (ص) از کشتن جانداران نهی فرمودند مگر آن که آن جاندار موزی میبود و آزار میرساند.
در احکام اسلامی جایز نیست که حتی حیوانات موزی را حبس کنند تا از گرسنگی و تشنگی بمیرند بلکه باید آن‌ها را به شیوه مناسبی از بین ببرند.

به طور کلی دین اسلام به رعایت اخلاق و حقوق دیگران و عادل بودن در تمام ابعاد زندگی فردی و اجتماعی انسان تاکید نموده و کلید خوش بختی و سعادت حقیقی انسان و رسیدن به بهشت جاودانه را در کنار انجام احکام عملی اسلام، داشتن اخلاق نیکو و پسندیده قرار داده است.

در باب اخلاق در اسلام هیچ استثنایی وجود ندارد.
مسلمان باید شریعت خدا را در همه امور اجرا نموده و به داشتن اخلاق نیک در همه عرصه‌ها حتی در جریان جنگ و در مقابل کفار پابند باشد.

و در آخر سخن کوتاه با بانوان عزیز سرزینم

بانوی عزیز، ای ریحانه‌ی بهشتی!! بدون شک خداوند متعال با آفریدن تو منتهی بزرگ نهاد بر دیگر مخلوقات خویش؛ وجود تو را سراسر عشق و نیکویی آفریده؛ بدان که بهشت خداوند هدیه اوست به تو هنگامی که مادر می‌شوی ...

نیک بختی فرزندان را در دعای خیر تو قرار داده و رضایت خود را در راضی بودن تو بیان کرده ...

قدر خود را بدان و هر گز نگذار پلیدی‌ها و بدی‌های جامعه ذره‌ای در وجود پاک و مقدس تو تاثیر بگذارد ... خود را از بدی‌ها حفظ کن و بدان که سربلندی و عزت کشورت به تو و فرزندانی که تو آن‌ها را تربیت کرده و به

جامعه خواهی سپرد؛ بستگی دارد ...
سعن کن گوهر وجود خویش را پاک نگه داشته و در داشتن
اخلاق نیکو کوشا باش!!
تا بتوانی فرزندانی پرورش دهی که باعث افتخارت باشند و
زمین و زمان به وجود شان ببالند.
اُسوهی کامل باش از اخلاق و انسانیت
تا بیاموزند مردان و زنان آینده سرزمینت، درس انسانیت و
چگونه زیستن را از نگاه مهربان و مادرانه ات
تو اگر بخواهی توانایی تغییر دنیا را داری ...
پس اراده کن و با خود عهد ببند که فرزندانی تربیت
خواهی کرد که فرداها گامی باشند در جهت پیشرفت کشور
عزیز ما افغانستان ...
تو اگر بخواهی می توانی!